

1964- Prelude Solennel – in memoriam John F. Kennedy

Een compositie van Leen 't Hart

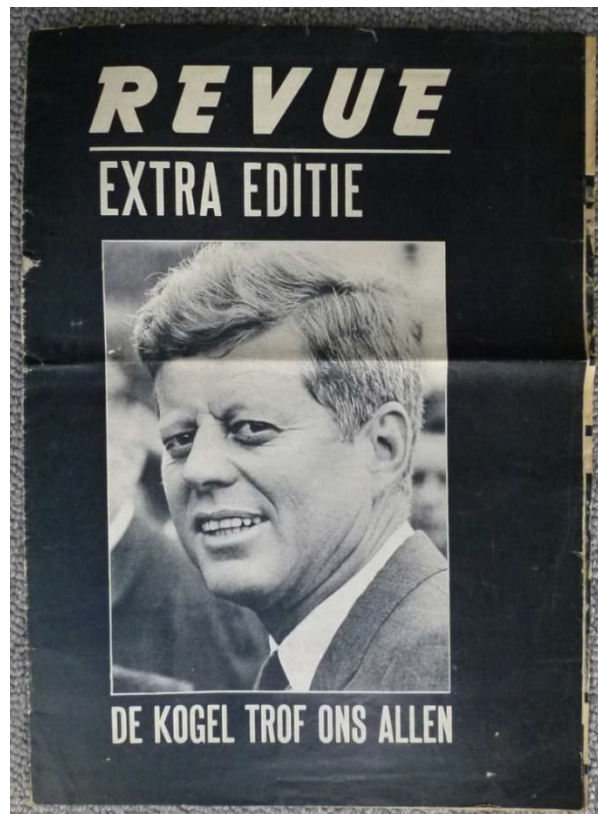

John Fitzgerald Kennedy (1917-1963)
op 11 juli 1963 gefotografeerd in het Oval Office.
Bron: Wikipedia

Uit het archief van Leen 't Hart
Door Dr. Laura J. Meilink-Hoedemaker

Gevoelens van respect en medeleven

De moord op John F. Kennedy, president van de VS, op 22 november 1963 in Dallas, Texas veroorzaakte een schok door de wereld. Opmerkelijk was de reactie van de Delftse beiaardier Leen 't Hart (1920-1991), een generatiegenoot van Kennedy. Hij bewaarde een speciale uitgave van het weekblad *Revue*, geheel gewijd aan Kennedy en diens gewelddadige dood.

Extra editie van *Revue* 25 November 1963
Moord op president Kennedy
Archief Leen 't Hart

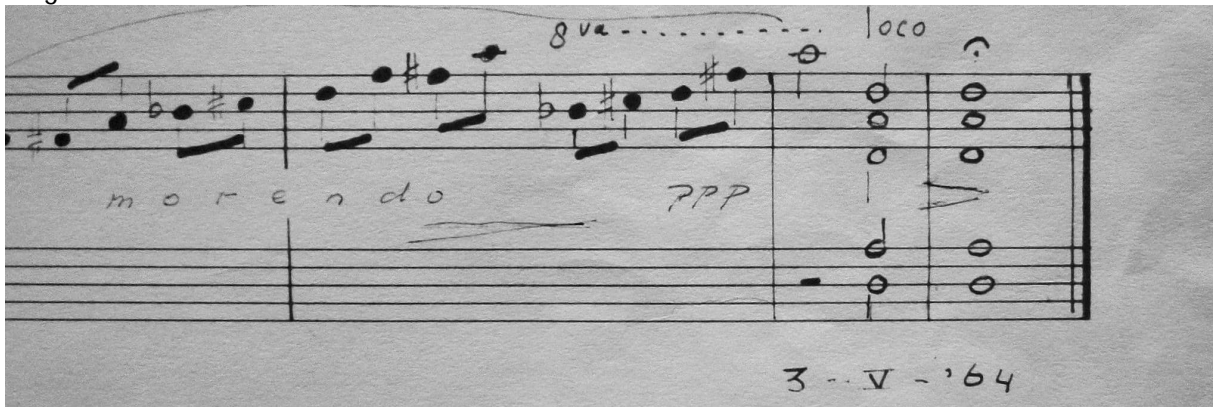
De Prelude Solennel

In 1964 componeerde 't Hart een Prelude Solennel [plechtige prelude] ter nagedachtenis van Kennedy en hij droeg het werk op aan Kennedy's weduwe Jacqueline Bouvier Kennedy.

Gedeelte uit de partituur met titel en opdracht

De partituur is gedateerd op 3 mei 1964.. De slotmaten worden aangeduid met morendo = wegsterven.

Slotmaten van de partituur

Première in Arlington

In een interview in het Rotterdamse huis-aan-huis blad De Havenloods van 11 juni 1964 liet 't Hart het volgende optekenen: "Als een schok kwam het bericht van de onmenselijke moord op Amerika's grote staatsman John Fitzgerald Kennedy. Dit heeft mij niet meer losgelaten, mijn overdrukke werkzaamheden ten spijt. Toen dan ook van de Guild of Carilloneurs of North America het verzoek kwam gedurende het a.s. congres in Washington D.C. de beiaard van de Arlington National Cemetery, waar Kennedy is begraven, te bespelen, bemerkte ik de eerste Nederlander te zijn, die na de dood van deze grote staatsman dit carillon zal bespelen. Ik voelde dat mij hier de gelegenheid werd geboden mijn diepe gevoelens van respect en medeleven met de zo wreed om het leven gekomen president uit te drukken. Dit alles heeft mij geïnspireerd tot het schrijven van een compositie te zijner nagedachtenis: 'Prelude Solennel' die ik een paar weken geleden voltooide. Op 14 juni (1964) zal zij in Arlington bij Washington als openingsstuk van het programma haar première beleven."

De klokketoren op Arlington bij Washington

© National Park Service,

Beiaardier Leen 't Hart in 1963

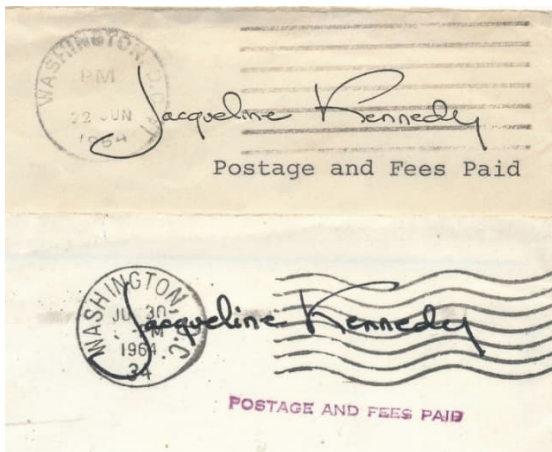
Archief Leen 't Hart

't Hart speelde die première inderdaad op het openingsconcert van het jaarlijkse congres van de Guild of Carillonneurs in North America niet op 14 maar op 16 juni 1964 op het Netherlands Carillon bij de militaire begraafplaats in Arlington bij Washington. In de weken daarna voerde Leen 't Hart het werk nog enkele malen uit tijdens zijn concertreis door de Verenigde Staten.

Reactie van Jacqueline Kennedy

Op 29 mei 1964 stuurde 't Hart een exemplaar van de Prelude Solennel met een begeleidende brief naar mevrouw Kennedy. Daarop ontving hij een bevestiging van ontvangst van haar secretariaat. Merkwaardig genoeg zijn er twee van dergelijke brieven, de eerste van 22 juni en de tweede van 29 juni 1964.

De brieven zijn niet gefrankeerd met een postzegel. In plaats daarvan staat in de rechter bovenhoek de handtekening van Jacqueline Kennedy. Die beide handtekeningen zijn vrijwel identiek wat betreft handschrift maar ietwat verschillend wat betreft de gebruikte pen. Waarschijnlijk heeft mevrouw Kennedy haar uitgaande post zelf gesigneerd. Opvallend is het rouwrandje op het postpapier.

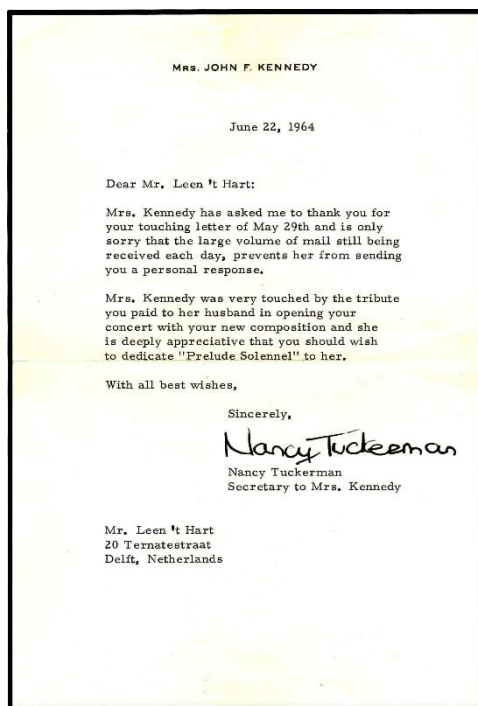

Twee brieven juni 1964. Handtekening van Jacqueline Kennedy op de beide enveloppen. Archief Leen 't Hart.

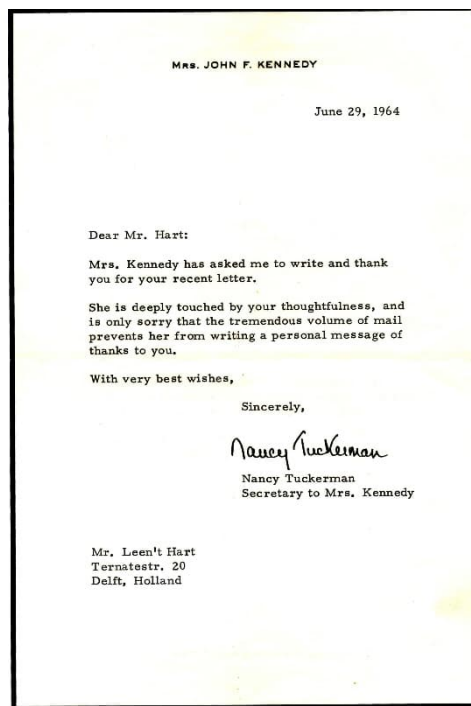

Jacqueline Bouvier Kennedy
22 november 1963. Wikipedia

De tekst van de twee brieven vertoont inhoudelijk grote overeenkomst. De beide brieven zijn ondertekend door Nancy Tuckerman, secretaresse van Jacqueline. Nancy schrijft dat Jacqueline haar gevraagd heeft die brieven te schrijven. Daarom staan daar de handtekening en naam van Nancy onder. De twee handtekeningen van Nancy Tuckerman op de brieven verschillen onderling. In de brief van 22 juni 1964 staat dat er dagelijks heel veel post binnenkwam bij Jacqueline. Twee verschillende assistentes zullen elk één van de beide brieven hebben ondertekend namens Nancy. Dat kan ook verklaren waarom er per vergissing twee brieven aan Leen 't Hart gestuurd zijn. De twee secretaresses werkten langs elkaar heen.

Brief van 22 juni 1964

Brief van 29 juni 1964

Andere uitvoeringen van de Prelude

Was de officiële première in Arlington op 16 juni, al op 2 juni had 't Hart de Prelude Solennel in Delft uitgevoerd. Na zijn terugkeer in Nederland - 6 juli – voerde 't Hart de prelude op 14 juli opnieuw in Delft uit en in augustus van dat jaar in Rotterdam. Daarna verdwijnt de Prelude Solennel wat naar de achtergrond. Dit kan verband houden met het overlijden van de Vlaamse beiaardier en vroegere leraar van 't Hart, Staf Nees in januari 1965, bij welke gelegenheid 't Hart opnieuw een Prelude Solennel componeerde. Sindsdien worden de preludes voorzien van de volgnummers 1 en 2.

De laatste vermelding van een uitvoering van de Prelude Solennel nr 1 door 't Hart vinden we in de Amerika tournee van augustus 1979, namelijk bij concerten in Cranbrook en Ann Arbor, beide in Michigan, in Springfield, Illinois, en in Germantown en Whitmarsh, beide in Pennsylvania.

Publiciteit rond de Prelude Solennel 1

In 1962 al had Leen 't Hart zijn eerste concertreis naar de VS gemaakt. Vóór zijn reis van 1964 genereerde hij veel publiciteit met het concert in Arlington en de première van de Prelude Solennel. Al in maart kopten de kranten, niet alleen in de randstad maar tot in de provincie Limburg. In juni verschenen veel berichten in allerlei kranten met nagenoeg gelijke inhoud. Dat moet wel op basis van een door 't Hart opgesteld persbericht zijn geweest. De recensent Go Dersjant was in zijn recensie van een carillonconcert in Rotterdam in het Rotterdamsch Nieuwsblad van 13 augustus 1964 de enige die ook inging op het karakter en de betekenis van deze compositie. Onder de kop "Leen 't Hart huldigde wijlen President

Kennedy" schreef Dersjant onder andere: "Het andere eigen werk was de "Prelude Solennel in memory of John Fitzgerald Kennedy" welke hulde aan de vermoorde president voor het eerst van onze stadhuistoren klonk. Het werk begint met een treurmars, wordt dan iets vlugger, er komt een prachtig recitativisch gedeelte en het eindigt weer met de treurmars. Het leek ons een compositie die haar doel volkomen waardig is en die zonder twijfel een aanwinst voor de beiaardliteratuur is. [...]

Limburgsch Dagblad van 5 juni 1964.
Herkomst: Delperh.nl

De Volkskrant van 5 juni 1964
Herkomst: archief Leen 't Hart

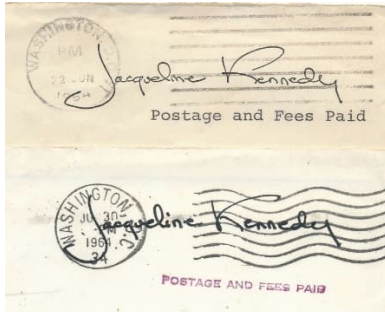
Afsluiting van een enerverende periode

Een krant in Delft vermeldt op 9 juli 1964¹. "Onze reizende stadsbeiaardier Leen 't Hart is weer terug van weggeweest. [...] Het meest bekende carillon van de drie die Washington telt is dat van de begraafplaats Arlington. Leen 't Hart maakte op dit klokkenspel bijzonder indruk door het in Amerikaanse première brengen van zijn "Prelude solennel", het aan wijlen president Kennedy opgedragen werk. Wij kennen het hier [in Delft] al van zijn vertolkingen van de Nieuwe Kerkstoren. Bijzonder getroffen is onze stadgenoot door het persoonlijke schrijven van mevrouw Kennedy, dat hij bij zijn thuiskomst op de deurmat vond. De vrouw van de om het leven gebrachte president spreekt hierin haar dank uit voor deze aan haar man opgedragen compositie." [...]

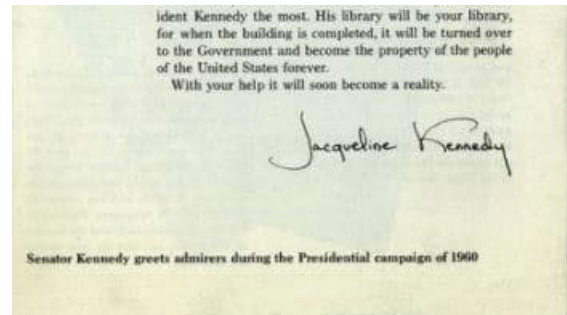
¹ Plakboek L'tH nr6, blz17.

Epiloog

De website van de JF Kennedy Presidential Library levert een afbeelding van een pamflet met de handtekening van Jacqueline Kennedy, gelijkend op de handtekeningen op de bovenvermelde brieven. Met dank aan de US Embassy in Wassenaar.

Handtekening op de brieven aan Leen 't Hart

Handtekening op een document in de JF Kennedy Presidential library

Classific.:	Dat.: 11 JUNI 1964
Bron:	De Havenloods

BUREAU VOORLICHTING EN PUBLICITEIT
STADHUIS KAMER 221, TELEF. 111380 (Toestel 217)

Beiaardier Leen 't Hart strooit zijn akkoorden rond in Amerika

LEEN 'T HART (44), door zijn vader voorbestemd tot het beroep van analist („met muziek is geen droog brood te verdienen”) heeft al van zijn jonge jaren af, zonder veel misbaar, de stem van zijn innerlijk gevolgd. Met zijn sterke behoefte aan harmonie wist hij al vroeg het „reculer, pour mieux sauter” (toegeven, om zich later sterker te handhaven) in zijn leven toe te passen: dies voldeed hij aan zijns vaders wens en studeerde hij, naast piano en orgel, ook voor analist... om deze studie na twee jaar toch weer op te geven. En toen het college van B. en W. van Delft in 1941 een oproep plaatste om jonge musici te interesseren voor de studie van het klokkenspel (beiaard) zei vader 't Hart: „Daar moet je maar naar solliciteren, dat biedt in elk geval de mogelijkheid van een vaste gemeentebaan”.

Hiermede was het compromis tussen vader en zoon gesloten en met alle energie, waarover de toen 21-jarige beschikte, legde hij zich toe op de voltooiing van zijn muziekstudie. Gelijktijdig met de beiaardstudie onder leiding van de beiaardier van de Nieuwe Kerk te Delft, J. Storm, bereidde 't Hart zich voor op het Staatsexamen voor muziek in Den Haag, welke inspanning hij een jaar later bekroond zag met de diploma's voor orgel, theorie en piano.

Nauwelijks had 't Hart zijn doel bereikt of hij werd gedwongen onder te duiken. Maar in 1944 kwam hij in 't bezit van een valse Ausweis, waardoor hij, eerder dan hij had gedacht, zijn beiaardstudie nu bij de Rotterdamse stadsbeiaardier Ferdinand Timmermans kon voortzetten.

„Het was toen nog niet mijn bedoeling de beiaard als hoofd-instrument te kiezen. Ik was n.l. organist van de Westerkerk in Delft, componeerde veel en had een grote lespraktijk. Toidat een bijkomende gebeurtenis mijn verdere ontwikkeling zou gaan bepalen. In 1949 liet ik mij inschrijven voor een beiaardwedstrijd in Rotterdam. De uitslag was voor mij verrassend. Uit 14 kandidaten werd ik als eerste prijswinnaar met bijzonder lof voor improvisatie gekozen. Toen had ik mijn weg gevonden. Ik liet mij in 1950 inschrijven op de beiaardschool in Mechelen, in die tijd het enige instituut in Europa”, vertelt 't Hart.

Reeds een jaar later behaalde hij het eindexamen met onderscheiding. Reizen naar Zuid- en Noord-Amerika volgden, waarna de inmiddels bekend geworden musicus tot stadsbeiaardier van de Nieuwe Kerk in Delft en van het Stadhuis te Leiden werd benoemd. Twee jaar later, in 1953, volgde zijn benoeming tot stadsbeiaardier in Amersfoort, waar hij tevens directeur werd van de in deze stad in hetzelfde jaar gestichte Nederlandse Beiaard-school.

„De naam van de Nederlandse Beiaard-school heeft een goede klank in de wereld”, constateert Leen 't Hart vol trots, „onder mijn leerlingen zijn dan ook vele buitenlanders, die naar Amersfoort komen om er hun studie te voltooien, zoals Amerikanen, Zweden, Duitsers en Denen”. Leen 't Hart, die een kundig beiaardier, componist en organist is (sinds 1963 is hij organist van de Immanuelkerk te Delft, waar hij het beroemde grote orgel met zijn 3 manualen, gekoppeld pedaal en 33 stemmen bespeelt), is vóór alles een diep-voelend mens. De tragische gebeurtenissen rondom hem en in de wereld spreken tot zijn hart en vervullen hem met grote deernis met de getroffen.

Ter ere van Kennedy

Toen het gesprek op Kennedy kwam, zei hij: „Als een schok kwam voor mij het bericht van de ommenselijke moord op Amerika's grote staatsman John Fitzgerald Kennedy. Dit heeft mij niet meer losgelaten, mijn overdrukke werkzaamheden ten spijt. Toen dan ook van de „Guild of Carilloners of North America” het verzoek kwam gedurende

het a.s. congres in Washington de beiaard van de „Arlington National Cemetery”, waar Kennedy begraven is, te bespelen, bemerkte ik de eerste Nederlandse te zijn, die na de dood van deze grote staatsman dit carillon zal bespelen. Deze beiaard was een geschenk van het Nederlandse volk aan het volk van Amerika tijdens en na de oorlog voor Nederland heeft gedaan. Ik voelde, dat mij hier de gelegenheid geboden werd mijn diepe gevoelens van respect en medeleven met de zo wreed om het leven gekomen president uit te drukken. De figuur Kennedy heeft mij altijd sterk geboid. Hij was naar mijn oordeel één der grootste staatslieden van de laatste tijd. Dit alles heeft mij geïnspireerd tot het schrijven van een compositie te zijner nagedachtenis: „Prélude solennel”, die ik een paar weken geleden voltooide. Op 14 juni zal zij in Arlington (bij Washington) als openingsstuk van het programma haar première beleven”.

Buiten het congres van de „Gilde van Noordamerikaanse beiaardiers” in Washington, waar 't Hart de Nederlandse beiaardiers zal vertegenwoordigen, heeft onze prominente beiaardier van het Rot-

terdamse stadhuis en de St. Laurenkerk ook een uitnodiging aanvaard voor het Carillonfestival in Springfield (Illinois). Twee jaar geleden heeft 't Hart deze beiaard ingewijd, die in een hoge toren in het park van Springfield is opgesteld. Hier zullen meer feestelijke klanken onder de vuisten van onze Nederlandse beiaardier in het luchtruim worden uitgestort. Klanken, die getuigen zullen van de roep, die van onze Nederlandse beiaardiers in 't algemeen en van onze Rotterdamse stadsbeiaardier Leen 't Hart in 't bijzonder, tot ver over onze landsgrenzen uitgaat. IDO EYL

E. D. 3 25000 12-60

De Havenloods, 11 juni 1964 – archief Leen 't Hart

Classific.:	Dat.: 13 AUG. 1964
Bron:	Rotterdamsch Nieuwsblad

BUREAU VOORLICHTING EN PUBLICITEIT
STADHUIS KAMER 221, TELEF. 111380 (Toestel 217)

*Leen 't Hart
buldigde wijlen
President Kennedy*

J
ie
el
n.
le
-
n
-
g
n
-
t
e
-
7
i.
e
-
f
-

Aan het „Preludium“ van Jef Rottiers was gisteravond al dadelijk te horen, dat de meester weer aan het klavier zat, want zoals stadsbeiaardier Leen 't Hart speelt, doen het maar heel weinig van zijn kunstbroeders! Helder klonk de stadhuisbeiaard door de natte zomeravond, en de klankenpracht van dit eerste werk werd volkomen uitgebuit. En dat Leen 't Hart zijn eigen werken, die met het eerste de drie oorspronkelijke van het programma waren, het volle pond gaf, spreekt vanzelf. De zeven korte stukken, waar zijn „Kleine Suite op fa-re-ti-so“ (f-d-b-g) uit bestaat, wisten mede door de voortreffelijke uitvoering, de aandacht voortdurend gevangen te houden. Levendig klonk de Fantasia, sprankelend de Rigaudon, bijzonder zangerig het Intermezzo, geestig de Tarantella en in de Sarabande was weer te horen, hoe de concertgever de klokken kan laten zingen. De uitbundige Ecossaise vormde er een fraaie tegenstelling mee, waarna het Naspel een breed slot van het geheel was.

Het andere eigen werk was de „Prelude solemnel in memory of John Fitzgerald Kennedy“, welke hulde aan de vermoorde president voor het eerst van onze stadhuis-toren klonk. Het werk begint met een treurmars, wordt dan iets vlugger, er komt een prachtig recitativisch gedeelte, en het eindigt weer met de treurmars. Het leek ons een compositie die haar doel volkomen waardig is en die zonder twijfel een aanwinst voor de beiaardliteratuur is.

Met een vrije improvisatie, statig en klankvol, besloot Leen 't Hart zijn concert, waarvan het programma werd aangevuld met bewerkingen van liedjes over boeren, bekende composities van J. J. Viotta, opera- en balletbewerkingen en volksliedjes uit Engeland, Frankrijk en Duitsland. In verscheidene van deze bewerkingen viel het weer op, hoe ragfijn onze stadsbeiaardier een pianissimo te voorschijn weet te toveren!

G. M. DERSJAN

R. D. 3.148.3-22500

Rotterdams Nieuwsblad, 13 augustus 1964 – archief Leen 't Hart